

Socialdepartementet

Socialstyrelsen
Rålambsvägen 3
106 30 Stockholm

Uppdrag inom hjälpmedelsområdet

Regeringens beslut

Med ändring av tidigare lämnade uppdrag inom området beslutar regeringen att Socialstyrelsen ska genomföra följande uppdrag inom hjälpmedelsområdet:

1. Socialstyrelsen ska vidareutveckla kunskapsstöd kring hjälpmedelsverksamheten och hjälpmedelsförskrivningen i landsting och kommuner.
2. Socialstyrelsen ska genomföra en förstudie som grund för ett stöd vid förskrivning av hjälpmedel riktat till förskrivare och andra relevanta yrkesgrupper.
3. Socialstyrelsen ska planera för och ta fram ett stöd vid förskrivning av hjälpmedel riktat till förskrivare och andra relevanta yrkesgrupper.
4. Socialstyrelsen ska stimulera landsting och kommuner att öka den enskildes inflytande vid förskrivning av hjälpmedel.
5. Socialstyrelsen ska se över föreskrifterna om medicintekniska produkter i hälso- och sjukvården.
6. Socialstyrelsen ska följa upp hur valfriheten av hjälpmedel inom landsting och kommuner utvecklas.
7. Socialstyrelsen ska utveckla statistiken på hjälpmedelsområdet.
8. Socialstyrelsen ska kartlägga tillgången till hjälpmedel samt de regler och avgifter som tillämpas i landsting och kommuner. Barns tillgång till hjälpmedel ska ingå i kartläggningen.
9. Socialstyrelsen ska kartlägga användningen av hjälpmedel inom olika delar av vården och omsorgen.

10. Socialstyrelsen ska göra en utvärdering och konsekvensanalys av verksamheten med fritt val av hjälpmedel.

Socialstyrelsen får för uppdragens genomförande använda

10 000 000 kronor under 2015. Kostnaderna ska belasta utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, anslaget 4:2 Vissa statsbidrag inom funktionshindersområdet, anslagsposten 8 Övrig verksamhet.

Uppdragen ska redovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) enligt följande:

- Deluppdrag 1 redovisas senast den 15 december 2015.
- Deluppdrag 2 redovisas senast den 1 oktober 2015.
- Deluppdrag 3 delredovisas senast den 1 oktober 2015 och slutredovisas senast den 15 december 2016.
- Deluppdrag 4 delredovisas senast den 1 oktober 2015 och slutredovisas senast den 1 april 2016.
- Deluppdrag 5 redovisas senast den 1 mars 2015.
- Deluppdrag 6 delredovisas senast den 1 oktober 2015 och slutredovisas senast den 15 december 2017.
- Deluppdrag 7 delredovisas senast den 1 februari 2015 och slutredovisas senast den 1 oktober 2015.
- Deluppdrag 8 delredovisas senast den 1 oktober 2015 och slutredovisas senast den 1 april 2016.
- Deluppdrag 9 delredovisas senast den 1 oktober 2015 och slutredovisas senast den 1 april 2016.
- Deluppdrag 10 delredovisas senast den 1 oktober 2015 och slutredovisas senast den 15 december 2016.

Redovisningarna ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har.

En beskrivning av innehållet i de olika deluppdragen lämnas nedan.

Ovanstående uppdrag ersätter de uppdrag till Socialstyrelsen som beslutades den 12 juni 2014 (dnr S2014/4807/FST).

Ärendet

Ett grundläggande mål för funktionshinderspolitiken är att samhället utformas så att människor i alla åldrar oavsett funktionsförmåga blir fullt delaktiga i samhällslivet. För att nå dit behövs bl.a. god tillgång till funktionella hjälpmedel. Behovet av hjälpmedel kommer att öka i framtiden till följd av en ökad andel äldre i befolkningen.

Regeringen har i Budgetpropositionen för 2015 (prop. 2014/15:1) aviserat en ny inriktning av politiken inom hjälpmedelsområdet.

Regeringen vill verka för att den enskilde ska vara delaktig i hjälpmedelsförskrivningen. Det är på många sätt positivt att den enskilde ges inflytande över valet av hjälpmedel, bl.a. skapar det bättre förutsättningar att möta den enskildes behov och önskemål. Det finns därför goda skäl till de förtydliganden som gjorts i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) och patientsäkerhetslagen (2010:659) att sjukvårdshuvudmannen ska erbjuda den enskilde möjlighet att välja hjälpmedel när det finns olika hjälpmedel tillgängliga inom landstinget eller kommunen. Från och med den 1 januari 2015 är detta reglerat i den kommande patientlagen (2014:821).

Regeringen anser dock att en mer noggrann analys och utvärdering av systemet med fritt val av hjälpmedel bör genomföras innan eventuella ytterligare initiativ tas från regeringens sida i denna fråga.

Regeringen vill verka för en mer likvärdig tillgång till hjälpmedel över landet och minskade skillnader i avgifter och regelverk. Regeringen avser att inleda ett arbete för att utreda ett nationellt regelverk och ett samlat huvudmannaskap för hjälpmedel.

En del i detta arbete är att göra en kartläggning av tillgången till hjälpmedel samt de regler och avgifter som tillämpas inom hjälpmedelsområdet. En sådan kartläggning bör även omfatta användningen av hjälpmedel inom olika delar av vården och omsorgen samt barns tillgång till hjälpmedel. En analys bör göras av utbudet av hjälpmedel i olika delar av landet samt om den kompetens och kunskap som finns om hjälpmedel är adekvat och tillräcklig hos förskrivare och andra relevanta yrkesgrupper.

Vissa delar av de uppdrag som gavs av den förra regeringen till Socialstyrelsen den 12 juni 2014 syftade till att stimulera och stödja framväxten av ett system med fritt val av hjälpmedel med s.k. eget ägande.

Vid genomförandet av de olika deluppdragen ska Socialstyrelsen tills vidare inte inkludera möjligheten att välja hjälpmedel utanför det ordinarie sortimentet genom ett system med fritt val av hjälpmedel.

Socialstyrelsen ska därför inte heller ta fram någon vägledning till huvudmännen för hur frågor som service, underhåll, reparationer, återlämnande och återanvändning av produkter som valts genom fritt val av hjälpmedel kan lösas.

Regeringen avser att avsätta ytterligare medel år 2016 för genomförandet av uppdraget. Medlen utbetalas under förutsättning att riksdagen beviljar medel för ändamålet.

Närmare om deluppdragen

Deluppdrag 1

Socialstyrelsen har i regleringsbrevet för 2014 fått i uppgift att svara för arbetet med vägledningar och det nationella kunskapsstöd på hjälpmedelsområdet som riktas till sjukvårdshuvudmännen och personalen inom berörda verksamheter. Socialstyrelsen har den 12 november 2014 (dnr S2014/8237/FST) inlämnat en delredovisning av genomförda och planerade aktiviteter. Regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att fortsätta utveckla kunskapsstödet inom hjälpmedelsområdet på det sätt som Socialstyrelsen redovisar i nämnda delredovisning.

Slutredovisningen av detta deluppdrag ska således innehålla en beskrivning av genomförda aktiviteter samt förslag till fortsatt arbete och förvaltning inom hjälpmedelsområdet. I slutredovisningen ska det också beskrivas vad uppdraget har identifierat för behov av framtida kunskapsstöd kring hjälpmedelsverksamheten och hjälpmedelsförskrivningen.

Regeringen vill betona att Socialstyrelsen särskilt ska beakta jämställdhetsperspektivet i det fortsatta arbetet med att utveckla kunskapsstödet inom hjälpmedelsområdet. Detta gäller generellt för Socialstyrelsens kunskapsstödjande insatser inom detta område och även där så är relevant för de övriga uppdrag som lämnas i detta regeringsbeslut.

Deluppdrag 2

Socialstyrelsen ska genomföra en förstudie som grund för fortsatta stödjande insatser riktade till förskrivare och andra relevanta yrkesgrupper. En utgångspunkt för uppdraget är att förskrivare ska ges stöd i arbetet med att erbjuda den enskilde möjlighet att välja hjälpmedel när det finns olika hjälpmedel tillgängliga inom landstinget eller kommunen. Även annat stöd som utgår från målgruppernas behov och förutsättningar kan komma att aktualiseras som ett resultat av förstudien. Vid redovisningen av detta deluppdrag ska Socialstyrelsen redovisa vilka stödjande insatser som myndigheten planerar att genomföra. Socialstyrelsen ska vid tidpunkten för redovisningen av detta deluppdrag kunna presentera ett koncept för stödets innehåll och format.

Deluppdrag 3

Socialstyrelsen ska, med resultatet av förstudien som grund, planera och ta fram ett ändamålsenligt stöd vid förskrivningen av hjälpmedel riktat till förskrivare och andra relevanta yrkesgrupper. I uppdraget ingår att kommunicera stödinsatserna till berörda intressenter och målgrupper.

Deluppdrag 4

Socialstyrelsen ska stimulera landsting och kommuner att öka brukarinflytandet och valfriheten vid förskrivning av hjälpmedel.

Deluppdrag 5

Socialstyrelsen ska se över föreskrifterna (SOSFS 2008:1) om medicintekniska produkter i hälso- och sjukvården. Deluppdraget ska genomföras i enlighet med regeringsbeslut den 12 juni 2014 (dnr S2014/4807/FST).

Deluppdrag 6

Socialstyrelsen ska följa upp hur valfriheten av hjälpmedel inom landsting och kommuner utvecklas. De förändringar som genomförts i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) och patientsäkerhetslagen (2010:659) fr.o.m. den 1 juli 2014 i syfte att stärka individens inflytande och valmöjligheter i hjälpmedelsverksamheten bör följas upp. En uppföljning bör göras om lagändringarna och andra stöd- och stimulansinsatser leder till ökad delaktighet för den enskilde och till en fortsatt god kostnadskontroll i hjälpmedelsverksamheten.

Deluppdrag 7

Socialstyrelsen ska utveckla statistiken på hjälpmedelsområdet. Bland annat ska Socialstyrelsen inventera och utveckla indikatorer för nationell uppföljning samt ta fram och presentera öppna jämförelser på hjälpmedelsområdet. Socialstyrelsen ska särskilt beakta jämställdhetsperspektivet i detta arbete.

Deluppdrag 8

Socialstyrelsen ska kartlägga tillgången till hjälpmedel samt de regler och avgifter som tillämpas på hjälpmedelsområdet i landsting och kommuner. Kartläggningen ska bl.a. innehålla en analys av om utbudet av hjälpmedel i olika delar av landet är tillräckligt i förhållande till behoven. Barns tillgång till hjälpmedel ska ingå i kartläggningen.

Deluppdrag 9

Socialstyrelsen ska kartlägga användningen av hjälpmedel inom olika delar av vården och omsorgen. Socialstyrelsen ska analysera och bedöma om den kunskap och kompetens som finns om hjälpmedel är tillräcklig och adekvat hos förskrivare och andra relevanta yrkesgrupper.

Deluppdrag 10

Socialstyrelsen ska göra en utvärdering och konsekvensanalys av verksamheten med fritt val av hjälpmedel. Konsekvenserna för den enskilde ska belysas och analyseras. Socialstyrelsen bör särskilt analysera hur avgifterna för den enskilde hjälpmedelsanvändaren har påverkats i de

landsting och kommuner som tillämpar systemet med fritt val av hjälpmedel inom olika produktområden. Socialstyrelsen ska i det sammanhanget även bedöma hur avgifterna samt kostnaderna för huvudmännen kan komma att påverkas om systemet med fritt val av hjälpmedel skulle ges en vidare spridning.

I uppdraget ingår även att analysera hur huvudmännens lagstadgade ansvar för att tillhandahålla hjälpmedel som en integrerad del av habilitering och rehabilitering kan påverkas om hjälpmedel i stor utsträckning skulle komma att förskrivas genom ett s.k. egenvårdsbeslut.

Erfarenheter och synpunkter på effekterna av ett system med fritt val av hjälpmedel ska inhämtas från hjälpmedelsanvändare. I uppdraget ingår att ha en dialog med berörda funktionshindervisorganisationer.

På regeringens vägnar

Åsa Regnér

Håkan Wrede

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM
Statsrådsberedningen/Internrevisionen
Finansdepartementet/BA
Finansdepartementet/KSÄ K
Socialutskottet
Myndigheten för delaktighet
Sveriges Kommuner och Landsting
Handikappförbunden
Lika Unika
Nätverket Unga För Tillgänglighet